

הלכות שקלים פרק ג

א. חֲצִי הַשְּׁקָלִים הַכֹּל צָרִיכִין לָהֶן, כְּדֵי שְׁיִתֵּן כָּל אֶחָד וְאֶחָד חֲצִי שֶׁקֶל שֶׁהוּא חַיֵּב; לְפִיכֹךְ כְּשֶׁהָיָה אָדָם הוֹלֵךְ אֲצֶל הַשְּׁלַחְנֵי וּמִצָּרָף שֶׁקֶל בְּשְׁנֵי חֲצִיִּין, יִתֵּן לוֹ תוֹסֶפֶת עַל הַשֶּׁקֶל, וְאוֹתָהּ הַתּוֹסֶפֶת נִקְרָאת קִלְבוֹן. לְפִיכֹךְ שְׁנַיִם שֶׁנִּתְּנוּ שֶׁקֶל עַל שְׁנֵיהֶם, חַיְבִין בְּקִלְבוֹן.

ב. כָּל מִי שְׁאִינוֹ חַיֵּב בַּשְּׁקָלִים, כְּגוֹן שְׁתֵּי נָשִׁים אוֹ שְׁנֵי עֲבָדִים שֶׁנִּתְּנוּ שֶׁקֶל פְּטוּרִים מִן הַקִּלְבוֹן; וְכֵן אִם הָיָה אֶחָד חַיֵּב וְאֶחָד פְּטוּר, וְנָתַן הַחַיֵּב עַל יַד הַפְּטוּר כְּגוֹן אִישׁ שֶׁנָּתַן שֶׁקֶל עָלָיו, וְעַל אִשָּׁה אוֹ עַבְד פְּטוּר מִן הַקִּלְבוֹן. וְכֵן הַכּוֹהֲנִים, פְּטוּרִין מִן הַקִּלְבוֹן; וְהַשּׁוֹקֵל עַל יַד הַכּוֹהֵן, פְּטוּר מִן הַקִּלְבוֹן.

ג. הַנּוֹתֵן שֶׁקֶל עָלָיו וְעַל הָעֲנִי, אוֹ עַל שְׂכֵנוֹ, אוֹ עַל בֶּן עִירוֹ אִם נָתַן לָהֶם מִתְּנָה, פְּטוּר מִן הַקִּלְבוֹן: שֶׁהָרִי נָתַן חֲצִי שֶׁקֶל מִתְּנָה, כְּדֵי לְהַרְבוֹת בַּשְּׁקָלִים. וְאִם נָתַן לָהֶם חֲצִי הַשֶּׁקֶל עַל יָדָם דֶּרֶךְ הַלְוָאָה, עַד שִׁיחְזִירוּ לוֹ כְּשֶׁתִּמָּצָא יָדָם חַיֵּב בְּקִלְבוֹן.

ד. הָאֲחִין שְׁעֵדִין לֹא חֲלָקוּ מֵה שֶׁהֵנִיחַ לָהֶם אֲבִיהֶם, וְכֵן הַשְּׁתָּפִים שֶׁנִּתְּנוּ שֶׁקֶל עַל יְדֵי שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִין מִן הַקִּלְבוֹן. בְּמֵה דְבָרִים אֲמוּרִים, בַּשְּׁתָּפִין שֶׁנִּשְׁאָו וְנִתְּנוּ בְּמַעוֹת הַשְּׁתָּפוֹת, וְנִשְׁתַּנָּה עֵין הַמַּעוֹת; אֲבָל אִם הֵבִיא זֶה מַעוֹתָיו וְזֶה מַעוֹתָיו, וְעָרְבוּם וְעֵדִין לֹא נִשְׁתַּנּוּ הַמַּעוֹת וְלֹא הוּצִיאוּם הָרִי אֵלָיו חַיְבִין בְּקִלְבוֹן.

ה. נִשְׁאָו וְנִתְּנוּ וְאַחֵר זְמַן חֲלָקוֹ, וְחִזְרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ חַיְבִין בְּקִלְבוֹן: עַד שִׁישְׁאָו וְיִתְּנוּ בַּשְּׁתָּפוֹת זֶה הָאֲחֵרוֹנָה, וְיִשְׁתַּנּוּ הַמַּעוֹת.

ו. הָאֲחִין וְהַשְּׁתָּפִין שֶׁהָיָה לָהֶן בְּהֵמָה וּכְסָפִים, וְחֲלָקוֹ בְּכֶסֶּפִּים חַיְבִים בְּקִלְבוֹן, אִף עַל פִּי שְׁעֵדִין לֹא חֲלָקוֹ הַבְּהֵמָה; חֲלָקוֹ הַבְּהֵמָה, וְלֹא חֲלָקוֹ הַכֶּסֶּפִּים פְּטוּרִין מִן הַקִּלְבוֹן עַד שִׁיחְלָקוֹ הַכֶּסֶּפִּים, וְאִין אוֹמְרִין הָרִי הֵם עוֹמְדִין לְחִלּוּקָהּ.

ז. הַנּוֹתֵן שֶׁקֶל לְהַקְדֵּשׁ כְּדֵי שִׁיחְשֹׁב לוֹ מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל שֶׁהוּא חַיֵּב בָּהּ, וְיִטַּל חֲצִי שֶׁקֶל מִמֶּה שֶׁנִּגְבָּה מִן הַחֲצִיִּים חַיֵּב שְׁנֵי קִלְבוֹנוֹת: שְׁאֵלֹו הָיָה הַשֶּׁקֶל כָּלֹו לַשְּׁקָלִים, הָיָה חַיֵּב קִלְבוֹן אֶחָד.

ח. כְּמֵה הוּא שְׁעוֹר הַקִּלְבוֹן: בְּזִמָּן שֶׁהָיוּ נוֹתְנִין בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל שְׁנֵי דִינָרִין, הָיָה הַקִּלְבוֹן חֲצִי מַעָה שֶׁהוּא אֶחָד מִשְׁנַיִם עֶשֶׂר בְּדִינָר; וּמַעוֹלָם, לֹא נָתַן הַקִּלְבוֹן פָּחוֹת מִזֶּה. וְהַקִּלְבוֹנוֹת אֵינָן בַּשְּׁקָלִים, אֲלֹא מִנִּיחִין אוֹתָן הַשְּׁלַחְנִים בְּפָנֵי עֲצָמָן, עַד שִׁיסְתַּפֵּק מֵהֶן הַהֶקְדֵּשׁ.

ט. מִי שְׁאָבַד שֶׁקֶלֹו חַיֵּב בְּאַחֲרִיוֹתוֹ, עַד שִׁימְסְרֵנוּ לַגִּזְבָּר. בְּנֵי הָעִיר שֶׁשְּׁלָחוּ אֶת שְׁקָלֵיהֶן בְּיַד שְׁלִיחַ, וְנִגְנְבוּ אוֹ אָבְדוּ אִם שׁוּמַר חָנָם הוּא הָרִי זֶה נִשְׁבַּע לָהֶם וְנִפְטָר, כְּדִין כָּל שׁוּמְרֵי חָנָם; וְהֵן חוֹזְרִין וְנוֹתְנִין שְׁקָלֵיהֶן, פַּעַם שְׁנִיָּהּ. וְאִם אָמְרוּ אֲנִשֵּׁי הָעִיר הוּאִיל וְאִנּוּ מִשְׁלָמִין, אֵין רְצוֹנָנוּ שִׁישְׁבַּע הַשְּׁלִיחַ שֶׁהוּא נֶאֱמָן לָנוּ אֵין שׁוּמְעִין לָהֶן: תִּקְנַת חֲכָמִים הִיא, שְׁאֵין הַקְדֵּשׁ יוֹצֵא בְּלֹא שְׁבוּעָה. נִמְצָאוּ הַשְּׁקָלִים הָרָאשׁוֹנִים, אַחֵר שֶׁנִּשְׁבַּע הַשְּׁלִיחַ אֵלֹו וְאֵלֹו שְׁקָלִים, וְאֵין עוֹלִין לָהֶן לְשֵׁנָה אַחֲרָת; וְהָרָאשׁוֹנִים יִפְלוּ לַשְּׁקָלִי הַשֵּׁנָה, וְהָאֲחֵרוֹנִים יִפְלוּ לַשְּׁקָלִי הַשֵּׁנָה שְׁעֵבְרָהּ.

י. שְׁלָחוּ אֶת שְׁקָלֵיהֶם בְּיַד שׁוּמַר שָׂכָר, שֶׁהָרִי הוּא חַיֵּב בַּגִּנְבָּה וְאָבְדָהּ, וְאָבְדוּ מִמֶּנּוּ בְּאֶנֶס כְּגוֹן שְׁלֶקְחוּם לִיסְטִים מְזִינִים, שֶׁהוּא פְטוּר רוֹאִין: אִם אַחֵר שֶׁנִּתְרַמָּה הַתְּרוּמָה נֶאֱנֵס, נִשְׁבַּע

השליח לגזברים ובני העיר פטורין שהתורם תורם על הגבוי ועל העתיד לגבות, וברשות הקדש הן; ובני העיר, מה היה להן לעשות הרי לא מסרום אלא לשומר שֶׁכֶר, שהוא חייב בגנבה ואבדה, אבל האנס, אינו מצוי. ואם אבדו קדם שנתרמה התרומה, עדין ברשות בני העיר הם, והשליח נשבע לאנשי העיר, והן משלמין. נשבע וגבו שקלים שנית, ואחר כך החזירום הליסטים אלו ואלו שקלים, ואין עולין להן לשנה אחרת; והשנים יפלו לשקלי שנה שעברה.

יא. יש מי שאומר שהשקלים הראשונים שיפלו לשקלי השנה, הם השקלים שנגנבו בתחלה ואבדו או נאנסו וחזרו; ויש מי שאומר שהשקלים הראשונים, הן שהגיעו ליד הגזבר תחלה.

יב. הנותן חצי שקל לחברו להוליכו לשלחני לשקל אותו על ידו, הלך ושקלו על ידי עצמו כדי שלא ימשפנו אותו אם נתרמה התרומה, מעל השוקל: שזה השקל ברשות הקדש הוא, שפבר תרמו על העתיד לגבות, ונמצא זה הציל עצמו בממון ההקדש, ונהנה בזה השקל. ואם לא נתרמה התרומה, לא מעל; והוא חייב לתן לחברו, חצי שקל שנתן לו.

יג. וכן הגוזל או הגונב חצי שקל ושקלו, יצא; והוא חייב לשלם לבעלים שנים, או להוסיף חמש. הנותן מחצית השקל מן ההקדש, ונתרמה תרומה כדי שישתפקו ממנה יתחייב במעילה, ויצא ידי מחצית השקל. נתנו ממעות מעשר שני, יאכל כנגדו בירושלים; מדמי שביעית, יאכל כנגדו בקדשת שביעית. היה שלעיר הנדחת, לא עשה כלום.

יד. המפריש שקלו וסבור שהוא חייב בו, ונמצא שאינו חייב לא קדש. הפריש שנים, ונמצא שאינו חייב אלא אחד אם בזה אחר זה, האחרון לא קדש; ואם בבת אחת, האחד שקלים והשני מותר שקלים. הפריש שקלו ומת, יפל לנדבה.

טו. הלוקח מעות בידו, ואמר אלו לשקלי, או שהיה מלקט מעה מעה או פרוטה פרוטה, וכשהתחיל ללקט אמר הריני מלקט מעות לשקלי אפלו לקט מלוא כיס, נותן מהן חצי שקל שהוא חייב בו; והשאר חלין, שמותר השקלים חלין.

טז. מעות שנמצאו בין תבה שלשקלים לתבה שלנדבה קרוב לשקלים, יפלו לשקלים; קרוב לנדבה, יפלו לנדבה; מחצה למחצה, יפלו לנדבה מפני שהנדבה כלה עולה לאשים, והשקלים מסתפקין מהן לעולות ולדברים אחרים.

יז. וכן כל המעות הנמצאות בין כל תבה ותבה, יפלו לקרוב. נמצאו מחצה למחצה אם בין עצים ללבונה נמצאו, יפלו ללבונה; בין קנים לגוזלי עולה, יפלו לגוזלי עולה. זה הכלל: הולכין אחר הקרוב, בכלן; מחצה למחצה, להחמיר. וכל המעות הנמצאות בהר הבית, חלין שאין הגזבר מוציא מעות מתרומת הלשכה, עד שהוא מחללן על הבהמות שלוקח לקרבנות.